

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

44. An sponsalia inter impares valeat, vt inter foeminam Nobilem, & virum ignobilem? Et an quando ex matrimonio contrahendo scandalum timetur inter consanguineos, debeat iudex illud impedire? Idem es ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

tur; & si intrat in Religionem S. Francisci de Paula usque ad annum decimum octavum. Ex part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 24 alias 22.

Sop. hoc in annotatione præterita.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Bordonus in *Miscellaneis* decis. 244. Quia per Matrimonium ratum statim transfertur dominium corporis in alterum Coniugem; maximè posita voluntate non ingrediendi Religionem. Tùm quia priuilegium per non vsum perditur, Gloss. cum Doctor. in cap. Cum venissent. de Constitur. Tùm quia cessante causa cessat effectus, ex vulgatis iuribus; causa illius bimestris est, vt Coniux deliberet, an velit ingredi Religionem, sed non vult ingredi: ergo illud bimestre cessat. Tùm quia ad perdendum illud priuilegium bimestris sufficit, semel deliberasse non ingredi, ne sit nimis molestus parti; sicut enim possibile est, quod animum non ingrediendi potest mutare in melius, ita etiam esse potest, quod de meliori in minus mutet, redeundo iterum ad primum propositum; idèd ne sit Coniugi alteri otiosus, & videatur abuti priuilegio, prudentius est asserere, priuilegium illud euanescente per primum propositum non ingrediendi Religionem.

2. Sed alij penes Sanchez cum ipso negant; quorum sententia tanquam probabiliori accedo; & tenet nouissimè Leandrus de Sacram. tom. 2. tr. 1. §. 9. disp. 5. quæst. 25. qui etiam quæst. 23. docet hoc bimestre ad deliberandum de Religionis ingressu continere omnes, & solum illos dies, quo menses qui tunc iuxta temporis occasionem, vt in calendario occurrunt, continent. Ex quo fit, non posse determinatè definiti quot dies, & non amplius debeat bimestre continere; cum ex dictis constet, posse fieri, vt alicui plures dies, alteri pauciores contingant. Nam si verbi gratia, quis Matrimonium contraxit prima die Ianuarij, habebit solummodò quinquaginta, & nouem dies ad deliberandum de Religionis ingressu, propter eos duos menses longiores. Et nota hanc resolutionem esse valde vtilem ad sciendum, quando coniuges negantes sibi debitum peccent: & quando si sponsus cogat sponsam, non possit illa amplius Religionem ingredi.

3. Et tandem hæc obiter animaduerte, quod si sponsa duodennis intra bimestre transeat ad Religionem, tenetur sponsus expectare vsque ad decimum sextum annum sponsæ, donec profiteatur; & si intraret in Religionem Sancti Francisci de Paula, vsque ad annum decimum octavum; vt bene aduertit Basiliius Pontius, de marr. lib. 9. cap. 9. n. 2. & 3. Henriquez lib. 12. c. 5. num. 8. lrr. E. notat sic fuisse decretum in Regia Cancellaria Vallisoletæ, in quam ite-

RESOL. XLIII.

An filij nati ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales an spurij? Ex part. 9. traç. 7. & Misc. 2. Ref. 70.

§. 1. Contra Sanchez, esse spurios, constanter affirmat Texeda in *Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tr. 3. contr. 1. num. 33.* quia illa fornicatio, quamuis non sit adulterium perfectum, est tamen imperfectum: nam sponsa de futuro nõ est soluta, sed desponsata, id est, alteri fide astricta, cui reuera promisit fidelitatem seruare, à qua recedere fas non est, neque durante eo statu potest ad nuptias transire: & idèd filij ex eo nati adulterini sunt; loquendo de adulterio imperfecto: & propterea, quia attentio iure canonico, soli illi filij dicebantur naturales, qui ex vna concubina

Tom. 14

domi retenta procedebant; inter quem, & inter quam tempore conceptionis, aut natiuitatis filij nulum erat impedimentum ad contrahendum, vt decidit Innocentius III. in cap. Nisi cum pridem. §. Persona. de renunc. & affirmat Menoch. de arbit. lib. 1. cons. 4. casu 396. & Salyc. in *Praxi crimin. cap. 14. part. 35.* Anton. Gomez lib. 11. *Tauri, num. 91.* ergo, si inter sponsam, & riualem suum erat impedimentum ad contrahendum, filij ex eo concubitu nati, sunt illegitimi.

2. Obicit Sanchez: Tempore conceptionis poterant parentes, sponsalibus non obstantibus, matrimonium validè contrahere, quamuis non absque culpa: ergo filij nati ex sponsis de futuro per fornicationem sunt naturales. Respondetur, sufficere sponso habere impedimentum, vt ad nuptias transire non possint, vt filij nati ex illis, per copulam fornicariam nasci dicantur, & sint adulterini; & idèd l. Si vxor. in princip. ff. ad leg. de adulter. conceditur facultas sponso, vt possit accusare de adulterio eubantem cum sponsa de futuro: ex quo constat, talem concubitu esse adulterinum, imò si sponsus de futuro reperiret Clericum cum sponsa sua de futuro, quamuis illum percutiat; liberatur ab incurfione excommunicationis, vt ibi dicitur: quia in ea fornicatione cum sponsa de futuro reperitur enormis iniuria sponso illata; & illa fornicatio potest dici alieni thori violatio.

3. Sed, his non obstantibus, ego sententia negatiuæ, quam docet Sanch. adhero, cui etiam adheret Coninch de Sacram. disp. 22. dub. 1. n. 7. Guttier. de marr. cap. 1. n. 22. & Castr. Palaus tom. 6. disp. 1. punct. 7. n. 10. Basil. Pontius lib. 11. c. 2. n. 7. Molina de iust. tr. 2. disp. 167. & alij. Quia sponsalia de futuro solum impediunt, ne licitè matrimonium celebretur; at celebratum non annullant; & consequenter filius procedit ex habitibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius.

4. Nec obstant rationes contrariæ: nam, est, illic filius ex coitu sacrilego fit genitus; & ex parentibus impeditis ad legitimè contrahendum: quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea de causa filius inde genitus non est spurius. Cum verò lex Tauri disponit, filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos iustè absque dispensatione matrimonium esse poterat, verbum illud, *iuste*, intelligi debet, id est, *validè*. Præterea, non solum ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis, potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent petere, neque obligati reddere, vt contingere posset, cum alter illorum Professionem in Religionem emisserit ex alterius consensu, & in illo statu filium procreassent, illegitimus, & spurius reputandus esset: quia procedit ex coitu sacrilego, & à personis aliàs inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum. Sic post alios antiquiores Azorius 2. part. *Instit. moral. lib. 2. cap. 6. §. 8. circa finem.* Suarez tom. 5. de *irregular. disp. 50. sect. 2. n. 5.* Sanchez, alijs relatis, lib. 9. de marr. disp. 8. m. 5.

RESOL. XLIV.

An sponsalia inter impares valeant, vt inter faminam nobilem, & virum ignobilem?

Et an, quando ex matrimonio contrahendo scandalum timetur, inter consanguineos, debeat index illud impedire?

Idem est dicendum, quando est timor probabilis pessimi exitus, vt adq. capitalis inter ipsos contrahentes.

G B 3 E

Ex quibus colligitur posse Patrem impedire sponsalia filij, vel filia contra eius voluntatem inita, interueniente graui scandalo, non vero alias. Ex part. 9. tract. 7. & M. sc. 1. Ref. 71.

Sup. hoc infra ex Ref. 13 §. lege doctrinam à medio eius §. Nota tamen.

§. 1. **A**ffirmatiuè ex Molina, & aliis, respondet Sanchez de matrim. 10. 1. lib. 1. disp. 14. n. 2. Quia, cum contrahens sit dominus rei promissæ, & conscius notabilis excessus; videtur velle liberè cedere iuri suo, & excessus donationem facere. Et idèd quamuis puella nobilis, & diues malè faciat sponsalia contra patris voluntatem cum ignobili, aut paupere contrahendo, èd quòd exequutio esse nequeat sine aliorum scandalo, & ipsius puellæ dedecore, & ita prodigè, & cum peccato promiserit; tenent tamen sponsalia; & neminem video audere affirmare oppositum, èd quòd est contra Ecclesiæ praxim huiusmodi fidem seruare cogentis.

2. Sed aduersus Sanchez insurgit Texeda in Theol. moral. tom. 2. tract. 1. n. 79. [Quia, ait ille, femina illa cum tanto dedecore patris, & propinquo rum scandalo implere non tenetur promissionem, neque matrimonium exequi: quia iustitiæ virtus obligare non debet ad actum, qui sine peccato impleri non potest; qualiter interuenit, si puella illa tam nobilis, cum tam inæquali viro matrimonium contrahat eum tanto scandalo, & propria ignominia & patris mœtore. Quare dicendum est, quòd quamuis doctrina à nobis tradita vera sit, & sponsalia clandestina de futuro post Concilium Tridentinum sint valida, & obligationem inducant implendi: nihilominus patitur exceptionem, quando ex matrimonio contracto oritur graue scandalum, & ignominia alterius contrahentis: quod quidem colligitur expressè ex cap. Cum in tua, de sponsal. ubi agitur de fama, & scandalo, ubi Gloss. verb. Scandalo, & Abbas ibi n. 4. dicunt, quando ex matrimonio contracto scandalum timeatur inter consanguineos, debere Iudicem illud impedire: quapropter benè potest pater matrimonium filij impedire contra eius voluntatem, quando ex illo timeatur scandalum, discordia, & inter parentes odium, & inimicitia, ob indignitatem, & vitiatem; vt ita dicam, sponsal.] Hæc omnia Texeda.

3. Sed non benè inuehitur contra Sanchez: nam Sanchez n. 3. vt legentibus pater, limitauit suam sententiam in casu, de quo loquitur Texeda, nempe, si scandalum magnum ex eo matrimonio probabiliter timeatur. Quia virtus iustitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest: sed contrahere matrimonium cum magno illo scandalo, est apertè lethalis culpa, cum notabiliter charitas proximi lædatur, dissoluatur parentum pietas, & cognatorum amicitia: ergo, &c. Vnde, vt dixi, non debebat Texeda Sanchez impugnare. Cuius sententiam sequitur etiam Mart. Perez de matr. disp. 5. sect. 3. n. 2.

4. Nota tamen, quòd cautè considerandum est hoc scandalum: non enim quodcumque sufficere: sepè enim vanæ iniactantur, terroresque opponuntur, & discordiarum pericula intentantur, quæ tamen, experientia teste, statim ac cessat ille impetus, & matrimonium celebratur, in nihilum recidunt, facileque animi conciliantur, sedaturque omnis tempestas. Idem dicerem, quoties est timor probabilis pessimi exitus, vt odij capitalis inter ipsos contrahentes. Et ita docet Menochius vol. 1. conf. 1. n. 66. Guttierrez in qq. can. lib. 1. cap. 20. num. 23.

5. Ex his collige, posse patrem impedire sponsalia filij, vel filia, cõtra eius voluntatè inita, interueniente prædicto graui scandalo, non verò alias: quia, cum filius teneatur fidè seruare, non potest pater tuta conscientia impedire, ne filius exequatur, quod debet.

RESOL. XLV.

An Pater teneatur dotare filiam, etiam si aliunde habeat dotem competentem?

Et supponitur tanquam certum, Patrem teneri dotare filiam.

Et an pater teneatur filiam emancipatam dotare? Et an Pater teneatur dotare filiam iam nuptam, que nupsit, inconsulto Patre, viro digno, & etiam quando nupsit viro indigno?

Et notatur Patrem teneri ad secundam dotem conferendam filia, priori amissa, quod intelligi, quod inferendum nabit. Ex part. 11. tract. 4. & M. sc. 4. Ref. 13.

§. 1. **S**uppono tanquam certum, Patrem teneri dotare filiam, & pater ex leg. 19. ff. de ritu nupt. l. final. Cod. de dot. promiss. §. neque enim leges, docet Molina disp. 424. Reb. lib. 5. q. 4. n. 1. & alij.

2. Sed difficultas est, an pater cogitur filiam locupletem ac diuitem dotare? Et pro negatiua paguant Alciat. l. 18. paragr. cap. 3. Conanus l. 8. D. de dote cap. 1. Corasius ad l. qui liberis n. 11. ff. de ritu nupt. cap. 8. num. 7. Bartolus ad l. 22. §. 4. ff. de reb. quorum rationes hæc sunt.

3. Cessante ratione æquitatis, quæ facit filiam dotari, cessat quoque æquitas & lex filiam dotare iubens, leg. plane ff. fam. l. erci. l. adigeres, quoniam ff. de iure patr. cap. cessant. de appell.

4. Atqui in filia diuite cessat æquitas, & ratio iuris, quæ filiam dotari cogit, quæ hæc est, vt possit eo honestioribus nubere maritis.

5. Igitur cessat etiam in diuite filia lex iniungens patri dotare filiam.

6. Si pater filia non cogitur alimenta præstare, quando filia est locuples, sequitur quod nec dotem, quæ præstationi alimentorum comparatur, filia filia constituere possit.

Atqui verum est prius, l. si quis à libertis §. si filius ff. de agnos. lib.

7. Igitur nec dotem cogitur patris locupletis filia dare.

8. Deindè specialiter, & iare singulari inductum est contra regulas iuris communis, iauore videlicet matrimonij, vt pater viuens teneatur aliquid filia præstare dotis nomine. Quo circa hoc strictè accipiendum, & ad eum casum restringendum, quo non habet filia, vnde sedet: Interpretatio autem omnino ita facienda est, vt ius commune minus lædatur, cap. cum dilectus, de consuet.

9. Postremò si cogretur Pater dotare filiam diuitem frustra in dilect. leg. final. Cod. de dote promiss. dubitaretur, virum pater filiam, cuius bona administrabat, de suo dotasse censetur, an de bonis filia?

10. Verum, his non obstantibus, affirmatiua sententia mihi placet, nam regula iuris est, quod ea quæ in fauorem, & commodum alicuius sunt introducta, ea non debent in odium, & detrimentum eius detorqueri, l. quod fauore, C. de legibus.

11. Atqui ad commodum filia pertinet ea, quæ mater, vel alij filia reliquerunt; Igitur non debent ea in odium filia detorqueri, id quod fieret, si propter isthæc bona filia dos non deberetur.

12. Accedit, quod generaliter, & indistinctè traditur, patris esse officium filiam dotare, l. final. C. de dot. promiss. l. 19. ff. de ritu nupt. à quo officio non immunis præstat pater propter aduentitium peculium filia, quod non tam inspicendum, quam officium patris.